

PORTALE INTERNETOWE JAKO ŹRÓDŁO WSPARCIA INFORMACYJNEGO DOTYCZĄCEGO MACIERZYŃSTWA

Social networks as an information source of motherhood

Wiktoria Jonderko¹, Natalia Klesyk¹, Marta Polniaszek¹, Monika Przestrzelska²

¹ Studenckie Koło Naukowe w Położnictwie i Ginekologii Femini, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

² Zakład Ginekologii i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu

adres do korespondencji: monika.przestrzelska@umed.wroc.pl

STRESZCZENIE

Wstęp. Internet jest obecnie jednym z podstawowych źródeł informacji. Współcześni rodzice, zwłaszcza kobiety, wykorzystują go do pozyskiwania wiedzy z zakresu ciąży, porodu, położu, opieki nad noworodkiem i niemowlęciem. W sieci znajdują się portale, na których można uzyskać poradę nie tylko od innych matek i ojców, w tzw. grupach wsparcia, ale również od lekarza specjalisty czy też położnej.

Cel pracy. Ocena wykorzystywania Internetu, w tym różnorodnych portali, do pozyskiwania informacji dotyczących okresu ciąży, porodu, położu oraz noworodka i niemowlęcia w grupie rodziców posiadających dzieci oraz oczekujących na ich narodziny.

Materia i metody. Badanie z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego na grupie 666 respondentów. Porównanie zmiennych jakościowych między grupami (grupa kobiet nieposiadających dzieci vs grupa kobiet posiadających dzieci) dokonano przy wykorzystaniu testu chi-kwadrat (χ^2).

Wyniki. Analiza pozyskanych wyników pozwoliła stwierdzić, że 79,1% wszystkich badanych przyznaje się, że szukało porad zdrowotnych/diagnozowało się za pomocą wyszukiwarki internetowej. Fora internetowe wykorzystywane podczas szukania porad zdrowotnych/diagnozowania się są preferowane przez grupę nieposiadającą dzieci, natomiast grupa posiadająca dzieci deklaruje częstsze poszukiwanie informacji na portalach społecznościowych, co w obu przypadkach jest istotne statystycznie ($p = 0,0072$; $p < 0,0001$). Badani wskazywali, że najczęściej szukali informacji na tematy związane z ciążą (63,3%), w tym tzw. objawów niepokojących (62,9%). Najmniej zapytań dotyczyło położu (12,2%). W tematyce okołoporodowej ankietowane najczęściej poszukiwały informacji dotyczących m.in. objawów zwiastujących początek porodu, czy momentu, w którym powinny udać się do szpitala. Internetowe zapytania w tematyce położu skupiały się głównie na diecie matki karmiącej (52,1%), laktacji (a konkretnie ilości pokarmu w piersiach) (47,7%), położnej rodzinnej (29,3%) oraz kwestii usunięcia szwów (29,1%). Badane szukały również informacji o zmianach skórnych (53,4%), szczepieniach (44,5%) oraz preparatach do pielęgnacji ciała dziecka (34,5%).

Wnioski. Wykorzystanie Internetu, zwłaszcza profesjonalnych stron i wyspecjalizowanych portali tematycznych do uzyskania porad zdrowotnych i/lub samodzielnego diagnozowania się, jest preferowaną formą w grupie badanej. Rodność kobiety warunkuje, istotnie statystycznie, wybór forów internetowych i portali społecznościowych do pozyskania pożądaných informacji. Bieżące potrzeby zdrowotne wyznaczają tematykę wyboru w sieci zagadnień i problemów wymagających rozwiązania i są skorelowane z rodnością kobiety. Objawy niepokojące w ciąży są podstawą do poszukiwania w Internecie informacji i wsparcia bez względu na rodność kobiety, natomiast wieloaspektowy przebieg porodu dotyczy głównie kobiet mających doświadczenie w tym względzie. Laktacja i zagadnienia dotyczące pielęgnacji noworodka, szczególnie jego skóry, są istotnym aspektem położu i warunkują internetową aktywność kobiet, przede wszystkim w grupie tych już posiadających dzieci.

Słowa kluczowe: Internet, ciąża, poród, połów, laktacja, noworodek, poradnictwo.

SUMMARY

Background. Nowadays, the Internet is one of the most fundamental sources of information. Modern parents, especially women use the Internet to gain knowledge in the fields of pregnancy, labor, puerperium, taking care of newborns. Using various websites, parents are also able to ask not only support groups but also specialists and midwives.

Objectives. The aim of this study was to assess using the Internet, including various websites, to gain information about the pregnancy, labor, puerperium and taking care of newborns in the group of parents who have children or are expecting.

Material and methods. The study has been conducted with the diagnostic poll method on a group of 666 respondents. The comparison of the quantitative variables between groups (women without children vs women with children) has been done using the chi-square test (χ^2).

Results. Analysis of the results shows, that 79.1% of respondents have been looking for advice or diagnosis using the Internet. The group of people who do not have children prefer to look for advice/diagnosis on internet forums. However, people who have children prefers social media sites. Statistics of both cases are important ($p = 0.0072$; $p < 0.0001$). According to the respondents, the most frequent were issues connected with pregnancy (63.3%), including the so-called alarming symptoms (62.9%). Puerperium was the least frequent issue (12.2%). The issues about the birth were i.a. signs and symptoms of labor and the time parents should go to the hospital. The most popular issues with puerperium were: the diet for breastfeeding mothers (52.1%), the amount of food (47.7%), family midwife (29.3%) and the removal of stitches (29.1%). The study has also shown results for skin lesion (53.4%), vaccination (44.5%) and body care preparations (34.5%).

Conclusions. Using the Internet, especially professional websites to get advice and/or diagnosis is the preferred method in the group of respondents. Fertility of a woman determined, statistically, the choice of online forums and social media websites to receive particular information. Particular health needs set the topic of what issues people are looking to solve online in the aspect of fertility in the group of respondents. Alarming symptoms during pregnancy are the base to look for help in the Internet, no matter the fertility of a mother, multi-faceted childbirth, however, is common mostly in the group of women who have experience in such field. Lactation and issues with infant care, especially the skin, are very important aspects of puerperium and set the activity of women, mainly in the group of women who have children.

Key words: the Internet, pregnancy, labor, puerperium, lactation, newborn, guidance.

WSTĘP

Internet jest obecnie jednym z podstawowych źródeł informacji. Szeroko pojęta komunikacja internetowa jest aktywnie wykorzystywana w społeczeństwie, ludzie mogą porozumiewać się z sobą w wirtualnej sieci połączeń [1–3]. Tematyka związana ze zdrowiem i identyfikujące ją tzw. słowa kluczowe są jednymi z najczęstszych wpisywanych w wyszukiwarkach internetowych [4].

Badania przeprowadzone w 2008 r. na grupie 5350 internautów wykazały, że sieć była głównym źródłem wiedzy z zakresu zdrowia i choroby dla 90% respondentów, a podobne badania z 2012 r. (analizie poddano wówczas grupę 506 osób), pokazały, iż Internet jako podstawowe źródło takich informacji wykorzystuje 87% ankietowanych [5]. Zainteresowanie zarówno mężczyzn, jak i kobiet diagnozowaniem się w wirtualnym świecie nieustannie wzrasta. Niejednokrotnie sami „rozpoznają” konkretną chorobę lub problemy zdrowotne, dzięki podpowiedziom pozostałych członków popularnych portali społecznościowych. Często też chcą potwierdzić diagnozę lekarską, bądź zbadać skrupulatność podjętych wobec nich działań z zakresu medycyny i ochrony zdrowia. Współcześni rodzice, przede wszystkim matki, wykorzystują Internet do pozyskiwania wiedzy z zakresu ciąży, porodu, położu, opieki nad noworodkiem i niemowlęciem. W sieci znajdują się portale, na których rodzice mogą uzyskać poradę nie tylko od innych matek i ojców, w tzw. grupach wsparcia, ale również od lekarza specjalisty czy też położnej [6].

Wsparcie społeczne i jego szczególny wymiar, a mianowicie informacyjny, jest dla rodziców, a szczególnie dla kobiety, znaczącą potrzebą. Dostarczanie informacji to nie tylko pomoc w rozwiązaniu problemu, ale również usytuowanie jednostki w grupie społecznej. Wykorzystanie portali internetowych w tym względzie zdaje się mieć istotne znaczenie, dostarczając one poszczególnym członkom grupy poczucie funkcjonowania we wspólnocie i swego rodzaju bezpieczeństwa [7, 8]. Młode matki, które nie mają wystarczającego wsparcia ze strony partnera lub rodziny, zwłaszcza w sytuacji, gdy pod wątpliwość poddawane są ich umiejętności dotyczące opieki nad dzieckiem, w sieci, gdzie są anonimowe, szukają pomocy i odpowiedzi na pytania/problemy, które je nurtują. W wirtualnej rzeczywistości wsparcie dostarczone jest zazwyczaj w ciągu kilku minut, co niewątpliwie jest dla kobiety niebywale znaczące [6, 7].

CEL PRACY

Celem pracy była ocena wykorzystywania Internetu, w tym różnorodnych portali, do pozyskiwania informacji dotyczących okresu ciąży, porodu, położu oraz noworodka i niemowlęcia w grupie rodziców posiadających dzieci oraz oczekujących na ich narodziny.

MATERIAŁ I METODY

Badanie z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego w okresie od października do grudnia 2018 r. Składał się on z 25 pytań wielokrotnego wyboru dotyczących pozyskiwania wiedzy i korzystania z porad medycznych w Internecie oraz danych socjodemograficznych. Kwestionariusz zamieszczono na kilku tzw. popularnych forach internetowych ogólnych (nie powiązanych jednoznacznie tematycznie ze zdrowiem) oraz tych, które są skierowane do rodziców oczekujących i/lub posiadających dziecko.

Analizę statystyczną wykonano za pomocą programu Statistica 12 (StatSoft, Inc., USA). Dla zmiennych jakościowych obliczono częstości ich występowania (procent). Porównanie zmiennych jakościowych między grupami (grupa kobiet nieposiadających dzieci vs grupa kobiet posiadających dzieci) dokonano przy wykorzystaniu testu chi-kwadrat (χ^2).

WYNIKI

W badaniu łącznie wzięło udział 666 respondentów, w tym 653 kobiet i 13 mężczyzn. W tym miejscu należy podkreślić

wykazaną znaczącą liczbę kobiet, co wskazuje na fakt, że są one grupą, którą w uogólnieniu można postrzegać jako docelową w badaniu. Na potrzebę dokonania analizy porównawczej wyodrębniono dwie grupy badawcze: rodziców nieposiadających dzieci (grupa nr 1 – 223 osoby) oraz rodziców posiadających co najmniej 1 dziecko (grupa nr 2 – 443 osoby). W drugiej grupie przeważali rodzice posiadający jedno (36,9%) lub dwoje dzieci (27,1%). Największą grupę stanowili badani w wieku 18–25 lat nieposiadający jeszcze dzieci, natomiast w grupie posiadających dzieci wiek wahał się w granicach wieku 31–35 lat. Wykształcenie wyższe dominowało zarówno w grupie pierwszej (47,09%), jak i drugiej (70%). Większość badanych z obu grup zamieszkuje miasto powyżej 150 tys. mieszkańców (51,57% vs 48,31%). Wartość p w teście χ^2 wykazała istotność statystyczną ($p < 0,05$) zarówno w ocenie wieku ($p < 0,0001$), wykształcenia ($p < 0,0001$), jak i miejsca zamieszkania ($p = 0,037$).

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można zaobserwować, że 79,1% wszystkich badanych podaje, że szukała porad zdrowotnych oraz diagnozuje się za pomocą wyszukiwarki internetowej, bądź wpisu na forum. Przy czym tylko 42,3% respondentów podaje, iż porada/diagnoza uzyskiwana przez Internet dotyczyła również ich dziecka. Najczęściej wybieranymi źródłami w poszukiwaniach porad/informacji zdrowotnych są wyspecjalizowane strony tematyczne (78,5%), fora internetowe (38,6%), grupy na portalach społecznościowych (32,2%).

Analiza danych dotyczących wykorzystania Internetu do uzyskania porad zdrowotnych i/lub samodzielnego diagnozowania się wykazała, że 79,1% badanych deklaruje taką formę pozyskania informacji. Zarówno w pierwszej, jak i w drugiej grupie korzystanie z profesjonalnych stron internetowych stanowi znaczącą część wskazań (76,68% vs 79,23%). Fora internetowe wykorzystywane podczas szukania porad zdrowotnych/diagnozowania się są preferowane przez grupę nieposiadającą dzieci, natomiast grupa posiadająca dzieci deklaruje, iż częściej korzysta z portali społecznościowych, co w obu przypadkach jest istotne statystycznie ($p = 0,0072$; $p < 0,0001$) (tab. 1).

Tabela 1. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące wykorzystania Internetu do uzyskania porad zdrowotnych i/lub samodzielnego diagnozowania się

		Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Fakt szukania porad zdrowotnych/diagnozowania się przez Internet	nie	18,83% $n = 42$	21,90% $n = 97$	0,3588*
	tak	81,17% $n = 181$	78,10% $n = 346$	
Wykorzystania Internetu w ciągu ostatniego miesiąca w celu uzyskania porad zdrowotnych/diagnozowania się	ani razu	36,77% $n = 82$	34,76% $n = 154$	0,2728*
	raz	45,29% $n = 101$	40,63% $n = 180$	
	dwa razy	10,76% $n = 24$	14,45% $n = 64$	
	3 i więcej	7,17% $n = 16$	10,16% $n = 45$	
Witryny internetowe wykorzystane podczas szukania porad zdrowotnych/diagnozowania się	różne grupy na portalach społecznościowych (np. Facebook)	nie	85,20% $n = 190$	<0,0001*
		tak	14,80% $n = 33$	
	fora internetowe	nie	54,26% $n = 121$	0,0072*
		tak	45,74% $n = 102$	

	profesjonalne strony internetowe	nie	23,32% n = 52	20,77% n = 92	0,4504*
		tak	76,68% n = 171	79,23% n = 351	
		tak	12,56% n = 28	10,61% n = 47	

* test χ^2

Kolejne wskazania dotyczyły najczęściej poszukiwanych tematów na forach i portalach społecznościowych. Badani najczęściej wyszukiwali informacji związanych z ciążą (63,3%), najrzadziej – z porodem (12,2%), choć liczba wskazań w grupie drugiej jest istotnie statystycznie wyższa w przypadku tematyki związanej z porodem ($p = 0,0219$). Potwierdza to kliniczny aspekt tego zagadnienia, ponieważ w grupie tej poród jest lub był przeżytym doświadczeniem. Również wyodrębniona w kwestionariuszu, z ogólnie pojętego porodu, laktacja wskazywana w 40%, podobnie jak noworodek (42,9%), potwierdza ten fakt. W analizie porównawczej istotne statystycznie są wskazania potwierdzające bieżące potrzeby badanych. Zagadnienia dotyczące karmienia piersią nie były preferowane w grupie pierwszej (78,03%), natomiast w drugiej stanowią 50,34% wskazań i wyniki te różnią się istotnie statystycznie ($p < 0,001$). Podobnie jak podkreślono powyżej jest to istotnie zarówno z klinicznego, jak i psychospołecznego punktu widzenia (tab. 2).

Tabela 2. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z macierzyństwem

			Grupa bada- nych niepo- siadających dzieci	Grupa badanych posiadają- cych dzieci	p
Ogólne tematy dotyczące ma- cierzyństwa najczęściej poruszane na forach interne- towych/porta- lach społecz- nościowych	ciąża	nie	40,36% n = 90	34,99% n = 155	0,1750*
		tak	59,64% n = 133	65,01% n = 288	
	poród	nie	56,95% n = 127	52,82% n = 234	0,3128*
		tak	43,05% n = 96	47,18% n = 209	
	połóg	nie	91,93% n = 205	85,78% n = 380	0,0219*
		tak	8,07% n = 18	14,22% n = 63	
	laktacja	nie	78,03% n = 174	49,66% n = 220	< 0,0001*
		tak	21,97% n = 49	50,34% n = 223	
	noworo- dek	nie	69,96% n = 156	50,79% n = 225	< 0,0001*
		tak	30,04% n = 67	49,21% n = 218	
	niemowlę	nie	79,37% n = 177	57,79% n = 256	< 0,0001*
		tak	20,63% n = 46	42,21% n = 187	
tak		28,25% n = 63	9,26% n = 41		
* test χ^2					

* test χ^2

W dalszej części ankiety wyodrębniono zagadnienia szczegółowe. Pierwsze to kwestie związanych z ciążą. Największą liczbę wskazań wykazano w punkcie tzw. objawów niepokojących (62,9%) w obu badanych grupach (52,47% vs 68,17%). Mimo niewielkiej liczby wskazań w punkcie dotyczącym ruchów płodu, podobnie jak we wcześniejszej analizie, wykazano istotność statystyczną ($p = 0,0001$; $p = 0,0101$). Posiadanie dzieci zdaje się być czynnikiem warunkującym nie tylko większą obawę o stan ciąży czy też płodu, co niewątpliwie nie tylko jest uwarunkowane wcześniejszym doświadczeniem, ale i świadomością koniecznej samoobserwacji. Warto podkreślić wysoki procent braku wskazań dotyczących poszukiwania w Internecie informacji dotyczących powikłań ciąży, tj. cukrzycy i nadciśnienia tętniczego (tab. 3). Należy przypuszczać, że z uwagi na powagę sytuacji podstawowym źródłem informacji w tym względzie jest lekarz i/lub położna.

Tabela 3. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z ciążą

			Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Pytania dotyczące ciąży	pierwszy objaw bycia w ciąży	nie	62,33% n = 139	65,46% n = 290	0,4258*
		tak	37,67% n = 84	34,54% n = 153	
	badania laboratoryjne w trakcie ciąży	nie	80,27% n = 179	79,01% n = 350	0,7037*
		tak	19,73% n = 44	20,99% n = 93	
	cukrzycę ciążową	nie	91,93% n = 205	83,07% n = 368	0,0019*
		tak	8,07% n = 18	16,93% n = 75	
	nadciśnienie w ciąży	nie	97,31% n = 217	95,03% n = 421	0,1673*
		tak	2,69% n = 6	4,97% n = 22	
	niepokojące objawy w trakcie trwania ciąży	nie	47,53% n = 106	31,83% n = 141	0,0001*
		tak	52,47% n = 117	68,17% n = 302	
	liczbę ruchów płodu	nie	90,13% n = 201	82,62% n = 366	0,0101*
		tak	9,87% n = 22	17,38% n = 77	
	godnego polecenia ginekologa/położnej	nie	48,43% n = 108	43,79% n = 194	0,2565*
		tak	51,57% n = 115	56,21% n = 249	
	szkołę rodzenia	nie	82,51% n = 184	82,84% n = 367	0,9145*
		tak	17,49% n = 39	17,16% n = 76	
		tak	26,01% n = 58	8,80% n = 39	

* test χ^2

Kolejnym analizowanym punktem kwestionariusza był poród i związane z nim zagadnienia. Wśród najczęściej wskazywanych należy wymienić: objawy zwiastujące jego początek (49,8%), moment, w którym powinna kobieta udać się do szpitala (46,2%), warunki na poszczególnych salach porodowych w mieście (45,3%), metody łagodzenia bólu porodowego (33,9%) oraz nacięcie krocza (26,9%). Zaskoczeniem jest nie tylko liczba wskazań, ale i wykazana istotność statystyczna ($p < 0,0001$), szczególnie w punkcie 1 i 3 (tab. 4).

Tabela 4. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z porodem

			Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Pytania dotyczące porodu	objawy rozpoczęcia porodu	nie	69,96% n = 156	40,18% n = 178	< 0,0001*
		tak	30,04% n = 67	59,82% n = 265	
	różnice w porodzie pierwotki a wieloródki	nie	96,86% n = 216	91,65% n = 406	0,0106*
		tak	3,14% n = 7	8,35% n = 37	
	moment, w którym powinno się pojechać do szpitala	nie	67,26% n = 150	48,53% n = 215	< 0,0001*
		tak	32,74% n = 73	51,47% n = 228	

	warunki w poszczególnych salach porodowych w mieście	nie	53,81% n = 120	55,08% n = 244	0,7565*
		tak	46,19% n = 103	44,92% n = 199	
	czas trwania porodu	nie	82,06% n = 183	79,68% n = 353	0,4648*
		tak	17,94% n = 40	20,32% n = 90	
	metody łagodzenia bólu	nie	68,16% n = 152	65,01% n = 288	0,4178*
		tak	31,84% n = 71	34,99% n = 155	
	pozycje porodowe	nie	90,13% n = 201	86,23% n = 382	0,1470*
		tak	9,87% n = 22	13,77% n = 61	
	nacięcie krocza	nie	77,13% n = 172	71,11% n = 315	0,0979*
		tak	22,87% n = 51	28,89% n = 128	
		tak	32,74% n = 73	8,80% n = 39	

* test χ^2

Grupa druga to rodzice, zwłaszcza kobiety, które rodziły i w związku z tym posiadają już doświadczenie związane z porodem. Niemniej jednak wskazania te obrazują potrzebę wsparcia informacyjnego w tym względzie, nie tylko u pierwiastek, ale również wieloródek. Nie jest natomiast zaskakujący wynik dotyczący punktu: różnica w przebiegu porodu w aspekcie rodności kobiety ($p = 0,0106$). Rodzące po raz kolejny oczekują zazwyczaj szybszego i łagodniejszego jego przebiegu.

Celem kolejnego pytania zawartego w ankiecie było wykazanie najczęściej wskazywanych zagadnień dotyczących porodu. W tym miejscu dokonano również analizy porównawczej obu grup badanych. Najwięcej wskazań dotyczyło położnej rodzinnej (29,3%), jak można przypuszczać jej istotnej roli w tym okresie życia kobiety, usunięcia szwów (29,1%) oraz higieny rany: krocza i powłok brzusznych (27,8%). Wszystkie z ww. wskazań zostały podkreślone przez grupę posiadającą dzieci, co jest istotne statystycznie ($p < 0,005$). Znacznie mniejsza liczba wskazań (dotyczących czasu po porodzie) w grupie pierwszej jest być może wynikiem odległego w czasie (dla kobiety jeszcze nierodzącej) okresu porodu i związanych z nim aspektów (tab. 5).

Tabela 5. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z porodem

			Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Pytania dotyczące porodu	odchody połogowe	nie	88,79% n = 198	86,46% n = 383	0,3944*
		tak	11,21% n = 25	13,54% n = 60	
	higienę rany	nie	82,96% n = 185	67,04% n = 297	< 0,0001*
		tak	17,04% n = 38	32,96% n = 146	
	gimnastykę	nie	89,24% n = 199	78,10% n = 346	0,0004*
		tak	10,76% n = 24	21,90% n = 97	
	usunięcie szwów	nie	78,03% n = 174	67,49% n = 299	0,0047*
		tak	21,97% n = 49	32,51% n = 144	
	położną rodzinną	nie	75,34% n = 168	68,62% n = 304	0,0719*
		tak	24,66% n = 55	31,38% n = 139	

* test χ^2

Laktacja stanowi szczególne zagadnienie okresu porodu, dlatego jest ona w tym badaniu wyodrębniona do szczegółowej analizy (tab. 6).

Tabela 6. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z laktacją

			Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Pytania dotyczące laktacji	ilość pokarmu	nie	70,40% n = 157	43,12% n = 191	< 0,0001*
		tak	29,60% n = 66	56,88% n = 252	
	kolor pokarmu	nie	92,83% n = 207	95,26% n = 422	0,1955*
		tak	7,17% n = 16	4,74% n = 21	
	nawał pokarmowy	nie	88,34% n = 197	62,75% n = 278	< 0,0001*
		tak	11,66% n = 26	37,25% n = 165	
	liczbę karmień	nie	75,34% n = 168	65,46% n = 290	0,0095*
		tak	24,66% n = 55	34,54% n = 153	
	wskaźniki skutecznego karmienia piersią	nie	88,34% n = 197	74,04% n = 328	< 0,0001*
		tak	11,66% n = 26	25,96% n = 115	
	technikę karmienia piersią	nie	79,37% n = 177	69,53% n = 308	0,0070*
		tak	20,63% n = 46	30,47% n = 135	
	laktator	nie	77,13% n = 172	71,33% n = 316	0,1105*
		tak	22,87% n = 51	28,67% n = 127	
	dieta mamy karmiącej	nie	67,71% n = 151	37,92% n = 168	< 0,0001*
		tak	32,29% n = 72	62,08% n = 275	
	antykontracepcję podczas karmienia piersią	nie	85,65% n = 191	88,26% n = 391	0,3380*
		tak	14,35% n = 32	11,74% n = 52	
	leki podczas karmienia piersią	nie	73,99% n = 165	56,88% n = 252	< 0,0001*
		tak	26,01% n = 58	43,12% n = 191	
	sposób przechowywania mleka	nie	91,48% n = 204	77,88% n = 345	< 0,0001*
		tak	8,52% n = 19	22,12% n = 98	
	odzież do karmienia piersią	nie	92,38% n = 206	91,42% n = 405	0,6728*
		tak	7,62% n = 17	8,58% n = 38	
	odstawienie dziecka od piersi	nie	81,17% n = 181	67,72% n = 300	0,0003*
		tak	18,83% n = 42	32,28% n = 143	

* test χ^2

Jest przedmiotem zainteresowania respondentów z obu grup. Szczególnie wskazują oni na zagadnienia dotyczące: diety matki karmiącej (52,1%), ilości pokarmu (47,7%) oraz stosowanie leków w trakcie laktacji (37,4%). Wśród 13 analizowanych aspektów związanych z karmieniem piersią aż w 9 wykazano znaczący procent wskazań w grupie posiadających dzieci. Są one również istotne statystycznie na poziomie $p < 0,005$. Laktacja to szczególny czas zarówno dla matki i dziecka. Obecnie świadomość rodziców dotycząca korzyści związanych z karmieniem

piersią skutkuje dużym zainteresowaniem w tym względzie. Dotyczy to obu grup badanych. Kobiety nieposiadające jeszcze dzieci poszukują tej wiedzy, aby świadomie przygotować się na ten ważny dla nich i dziecka okres.

Tabela 7. Porównanie między grupami odpowiedzi na pytania dotyczące tematów związanych z noworodkiem

			Grupa badanych nieposiadających dzieci	Grupa badanych posiadających dzieci	p
Pytania dotyczące noworodka	liczbę mikcji i wypróżnień	nie	88,79% n = 198	81,04% n = 359	0,0107*
		tak	11,21% n = 25	18,96% n = 84	
	liczbę karmień na dobę	nie	82,51% n = 184	58,24% n = 258	< 0,0001*
		tak	17,49% n = 39	41,76% n = 185	
	kąpiel noworodka	nie	91,03% n = 203	90,07% n = 399	0,6905*
		tak	8,97% n = 20	9,93% n = 44	
	preparaty do pielęgnacji ciała dziecka	nie	69,51% n = 155	63,66% n = 282	0,1336*
		tak	30,49% n = 68	36,34% n = 161	
	pielęgnację kikutu pępowinowego	nie	82,96% n = 185	77,20% n = 342	0,0844*
		tak	17,04% n = 38	22,80% n = 101	
	gadżety dla noworodka	nie	81,61% n = 182	80,14% n = 355	0,6486*
		tak	18,39% n = 41	19,86% n = 88	
	zmiany skórne na ciele dziecka	nie	60,09% n = 134	40,18% n = 178	< 0,0001*
		tak	39,91% n = 89	59,82% n = 265	
	szczepienia	nie	63,23% n = 141	51,92% n = 230	0,0056*
		tak	36,77% n = 82	48,08% n = 213	

* test χ^2

Ostatnia grupa analizowanych zagadnień dotyczyła noworodka, a w niej najczęściej wskazywano na zmiany skórne (53,4%), szczepienia (44,5%) oraz preparaty do pielęgnacji ciała dziecka (34,5%). Respondenci często wskazywali też na aspekty związane z karmieniem – liczbę karmień na dobę (3,8%). W grupie drugiej tematyka dotycząca noworodka, zwłaszcza jego pielęgnacji, karmienia i wypróżnień, jest szczególnie w badaniu wyeksponowana. Nie jest to zaskoczeniem w analizie wyników badań w tej części ankiety. Posiadanie dziecka w sposób oczywisty wymusza potrzebę rozwiązywania bieżących problemów. Potwierdza to istotność statystyczna tych różnic ($p < 0,005$). Warto w tym miejscu podkreślić znaczący procent wskazań w pierwszej grupie dotyczących: pielęgnacji ciała, w tym preparatów do niej wykorzystywanych i stanu skóry noworodka (30,49% vs 39,91%). Niewątpliwie jest to element związany z przygotowaniem wyprowadki dla noworodka. Nie sposób pominąć znacznego procentu wskazań dotyczących szczepień. Jest on widoczny zarówno w pierwszej (36,77%), jak i drugiej (48,08%) grupie badanej. To temat ważny dla wszystkich rodziców, zwłaszcza w dobie wielu pytań związanych z zasadnością ich wykonywania.

DYSKUSJA

Liczba osób korzystających z zasobów światowego Internetu według danych Internet World Stats z roku 2016 wskazuje na 50% populacji całego świata [1]. Wyszukiwanie informacji jest znacząco ułatwione przez wykorzystanie do tego celu internetowych wyszukiwarek, pozwalających za pomocą celowanych słów–kluczy dotrzeć do pożądaných, szczegółowych informacji [9]. Wykorzystywanie Internetu do pozyskiwania wiedzy dotyczącej ciąży, porodu i położu, a także różnorodnych porad związanych ze zdrowiem w jego wieloaspektowym wymiarze jest zjawiskiem dynamicznym, zwiększającym swój wymiar [8, 10, 11]. Badania wielu autorów w okresie kilkunastu lat potwierdzają ten wzrost. W 2003 r. Opala i wsp. wskazali na 56% [12], a Doroszeńska i Dmoch-Gajzlerska w 2011 r. na 80% badanych [13]. Autorzy tej pracy potwierdzają fakt tak wysokiego wskaźnika – 79,1% respondentów deklaruje takie źródło informacji. W badanej grupie znaczącą część respondentów stanowiły kobiety 98%, co jest niewątpliwie związane z tematyką badań.

Szczególnie zainteresowane pozyskiwaniem informacji na temat zdrowia w Internecie są kobiety. Badacze podkreślają również, że poświęcają temu więcej czasu niż mężczyźni [11, 14]. Informacje, jakie pozyskują najczęściej, dotyczą ciąży, co potwierdzają wyniki tej pracy (63,3%) oraz publikacje innych autorów (90–94%) [8, 10, 15]. Kobiety deklaruje pozyskiwanie różnych informacji dotyczących okresu okołoporodowego. W niniejszych badaniach stanowi to znaczny wskaźnik, co wykazane jest również w badaniach innych autorów [13]. Wykorzystanie Internetu w ciągu ostatniego miesiąca co najmniej raz, w celu uzyskania porad zdrowotnych/diagnozowania się, dotyczy większości kobiet [8, 15]. Potwierdzają to wyniki badań tej pracy (42,2%), zwłaszcza w stosunku do kobiet oczekujących pierwszego dziecka (45,29%). Tematyka związana z laktacją jest szeroko poruszana w wielu naukowych publikacjach na całym świecie. To również istotny element edukacji okołoporodowej realizowanej wobec kobiety ciężarnej i położnicy. Rodzice, a zwłaszcza matki, chętnie poszukują w Internecie informacji dotyczących zagadnień karmienia naturalnego. W badanej grupie, przede wszystkim rodziców posiadających co najmniej jedno dziecko, fakt ten dotyczył 50,34% respondentów, co było istotne statystycznie ($p < 0,0001$) w porównaniu z grupą rodziców będących przed porodem. Badania przeprowadzone w grupie 1347 respondentów potwierdzają ten fakt. Wiedzę dotyczącą laktacji pozyskiwaną z Internetu deklarowało 36,8% kobiet. W badaniu wykazano również różnice istotne statystycznie ($p < 0,05$) w zależności od wieku i poziomu wykształcenia [16], co potwierdzają również wyniki analiz dokonanych na potrzeby tej pracy. Warto podkreślić, że wykorzystanie Internetu do pozyskiwania informacji na temat zdrowia przez rodziny/kobiety posiadające już dzieci jest skorelowane z wykształceniem, zwłaszcza wyższym oraz wiekiem respondentów ($p < 0,0001$).

Witryny internetowe budzące największe zaufanie wśród badanych, co potwierdza częstość korzystania z nich, to profesjonalne tematycznie strony internetowe. W obu badanych grupach stanowiły największe wskazanie (76,68% vs 79,23%), co potwierdzają również inni autorzy [2, 4, 14]. Korzystanie z portali społecznościowych, co ciekawe, zostało wykazane jako znaczące w drugiej grupie badanej, w której dominowały osoby starsze wiekiem (25–40 lat) w porównaniu z grupą pierwszą i była to wartość istotna statystycznie. Podobnie wskazał w swoich badaniach przedstawił Kavlak i wsp. [17], podkreślając, że częściej z Internetu korzystały ciężarne w wieku 25–34 lat i poszukują one szczególnie informacji dotyczących samej ciąży. W pracy dotyczącej wykorzystania nowych mediów, w tym Internetu do edukacji zdrowotnej, jako preferowane źródło pozyskiwania informacji wskazanie to pochodziło zwłaszcza od ludzi młodych w wieku 18–24 lat [18]. Niepokojące objawy towarzyszące ciąży były powodem poszukiwania informacji na ich temat w sieci u 62,9% badanych w tej pracy. Zuziński i Furmankiewicz [14] w swoich badaniach również podkreślają, że symptomy choroby, czyli niepokojące objawy, stanowią największą grupę (53,04%) poszukiwanych w Internecie informacji dotyczących zdrowia. Sayakhot i Carolan-Olah [8] w swojej pracy dokonali porównania publikacji dotyczących pozyskiwania informacji na temat zdrowia poszukiwanych przez kobiety w okresie okołoporodowym. Podobne analizy przeprowadzili też inni autorzy [13].

Tematy, jakie najczęściej były przedmiotem wskazań badanych respondentek, to m.in. rozwój płodu, odżywianie w czasie ciąży, powikłania ciąży i opieka przedporodowa, etapy porodu, informacje na temat kalendarzy badań prenatalnych oraz bezpieczeństwo leków w czasie ciąży [8]. W badaniach przeprowadzonych na potrzeby tej pracy najczęściej wskazanymi zagadnieniami będącymi podstawą poszukiwania informacji w Internecie były również te dotyczące przebiegu ciąży oraz porodu, w tym czas jego trwania i metody łagodzenia bólu porodowego. Higiena okresu połogu z uwzględnieniem gojenia potencjalnych ran porodowych, a także tematyka dotycząca przebiegu procesu laktacji to kolejna grupa istotnych zagadnień dla respondentek.

Należy zaznaczyć istotny fakt: korzystanie z Internetu, zwłaszcza w czasie ciąży, jest niewątpliwie okazją do dzielenia się obawami i wątpliwościami z innymi kobietami. Niemniej jednak może to prowadzić do zwiększonego i nieuzasadnionego niepokoju, zwłaszcza przy braku jednoznacznego wyjaśnienia wątpliwości [8].

WNIOSKI

1. Wykorzystania Internetu, zwłaszcza profesjonalnych stron, do uzyskania porad zdrowotnych i/lub samodzielnego dia-

- gnozowania się, jest preferowana formą w grupie badanej.
2. Rodność kobiety warunkuje, istotnie statystycznie, wybór forów internetowych i portali społecznościowych do pozyskania pożądanych informacji.
 3. Bieżące potrzeby zdrowotne wyznaczają tematykę wyboru w sieci zagadnień i problemów wymagających rozwiązania i są skorelowane z rodnością kobiety.
 4. Objawy niepokojące w ciąży są podstawą do poszukiwania w Internecie informacji i wsparcia bez względu na rodność kobiety, natomiast wyszukiwanie informacji na temat wieloaspektowego przebiegu porodu dotyczy głównie kobiet mających doświadczenie w tym względzie.
 5. Laktacja jest istotnym aspektem połogu i warunkuje aktywność kobiet w sieci w poszukiwaniu informacji dotyczących jej przebiegu oraz problemów zastanych, głównie w grupie kobiet posiadających dzieci.
 6. Zagadnienia dotyczące pielęgnacji noworodka, szczególnie jego skóry, stanowią znaczącą grupę tematyczną będącą podstawą do poszukiwania wsparcia w tym względzie na stronach internetowych, zwłaszcza w grupie matek posiadających co najmniej jedno dziecko.

Źródło finansowania: Praca sfinansowana ze środków własnych autorów.

Konflikt interesów: Autorzy nie zgłaszają konfliktu interesów.

BIBLIOGRAFIA

1. Korczak K. *Internet jako źródło informacji o zdrowiu i chorobach*. W: Patora R, Kolańska-Morawska K, red. *Agile commerce – świat technologii i integracji procesowej*. Łódź-Warszawa: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk; 2017: 305–316.
2. Puchalski K. Internet a możliwości poprawy efektów edukacji zdrowotnej. *Studia Edukacyjne* 2012; 23: 119–139.
3. Szymczyk DM, Grela M, Horoch A, i wsp. Wiarygodność Internetu jako źródła informacji o chorobie w ocenie studentów uczelni lubelskich. *MONZ* 2015; 21(4): 422–427.
4. Furmankiewicz M, Sołtysik-Piorunkiewicz A, Ziuziański P. Badanie: Internet i zdrowie. *Ogólnopolski System Ochrony Zdrowia* 2015; 9: 42–45.
5. Knol-Michałowska K. Internet jako źródło informacji o zdrowiu – wady i zalety dla relacji lekarz–pacjent. Perspektywa pacjentów. *Hygeia Public Health* 2014; 49(3): 389–397.
6. Stępień E, Dorofeeva U, Hdyrya O. The Internet as a source of knowledge about the course is heavy, of the childbirth and the confinement of expectant mothers. *European Journal of Medical Technologies* 2015; 1(6): 39–42.
7. Przestrzelska M, Gryboś A, Knihinicka-Mercik Z. *Znaczenie i rodzaje wsparcia społecznego w ciąży fizjologicznej i powikłanej*. W: Uchmanowicz I, Rosińczuk J, Jankowska-Polańska B, red. *Badania naukowe w pielęgniarstwie i położnictwie*. T.1. Wrocław: Wydawnictwo Continuo; 2014: 246–255.
8. Sayakhot P, Carolan-Olah M. Internet use by pregnant women seeking pregnancy-related information: a systematic review. *BMC Pregnancy Childbirth* 2016; 16: 65, doi: 10.1186/s12884-016-0856-5.
9. Ulatowska-Szostak E, Marcinkowski JT, Gromadecka-Sutkiewicz M, i wsp.: Badania nad Internetem jako źródłem informacji o chorobie. *Probl Hig Epidemiol* 2009; 90(2): 246–253.
10. Bert F, Gualano MR, Brusaferrro S, et al. Pregnancy e-health: a multicenter Italian cross-sectional study on Internet use and decision-making among pregnant women. *J Epidemiol Community Health* 2013; 67(12): 1013–1018, doi: 10.1136/jech-2013-202584.
11. Zdun-Ryżewska A, Tartas M, Majkowicz M, i wsp. Lekarz, pacjent i... dr Google. *Psychoonkologia* 2015; 3: 104–109.
12. Opala T, Rzymiski P, Stanek R, i wsp. Wykorzystanie zasobów Internetu dotyczących położnictwa i ginekologii przez pacjentki. *Ginekol Prakt* 2003; 11(4): 28–31.
13. Doroszewska A, Dmoch-Gajzlerska E. Internet jako źródło informacji o ciąży, porodzie, połogu i pielęgnacji dziecka – analiza wyników badań. *Zdr Publ* 2011; 121(2): 129–134.
14. Zuziński P, Furmankiewicz M. *Rola Internetu w autodiagnozie i samoleczeniu: szanse i zagrożenia*. W: Zieliński ZE, red. *Rola informatyki w naukach ekonomicznych i społecznych Innowacje i implikacje interdyscyplinarne*. Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej; 2014: 61–72.
15. Huberty J, Dinkel D, Beets MW, et al. Describing the use of the Internet for health, physical activity, and nutrition information in pregnant women. *Matern Child Health J* 2013; 17(8): 1363–1372, doi: 10.1007/s10995-012-1160-2.
16. Scaiola G, Bert F, Galis V, et al. Pregnancy and internet: sociodemographic and geographic differences in e-health practice. Results from an Italian multicenter study. *Public Health* 2015; 129(9): 1258–1266, doi: 10.1016/j.puhe.2015.06.012.
17. Kavlak O, Atan SU, Güleç D, et al. Pregnant women's use of the Internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey. *Inform Health Soc Care* 2012; 37(4): 253–263.
18. Zadarko-Domaradzka M, Zadarko E. Nowe media jako narzędzie edukacji zdrowotnej i modelowania zachowań współczesnego społeczeństwa. *Edukacja – Technika – Informatyka* 2017; 19(1): 266–272.

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Monika Przestrzelska
Zakład Ginekologii i Położnictwa
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
ul. Bartla 5
51-618 Wrocław
Tel.: 71 784 18 64
E-mail: monika.przestrzelska@umed.wroc.pl

Praca wpłynęła do redakcji: 20.12.2018 r.

Po recenzji: 05.01.2019 r.

Zaakceptowano do druku: 07.01.2019 r.